

rari, hordei primitias offerunt in hunc modum. Spicarum manipulum igni torrent, bordem deinde pinsunt, atque ita in alia modum fracti assaronem ad aram offerunt: inde pagillo uno in eam injecto, reliquum sacerdotum usui cedit: & ex eo licitum sit publicas & privatas messes metere. Hæc Josephus. Verum cum hoc anno die sequenti Paschatis esset sabbatum, quo falcem in messis mittere vetitum esset (speciali enim lege (a) die sabbati metere prohibitum erat, sicut nec quæ ad cibum pertinerent, ea die parare licebat) manipulum hoc anno constat oblatum fuisse ipso die Dominico, quo Dominus resurrexit, cujus ipse elevatus manipulus figuram exprimebat: id Epiphanius (b) & alii testantur. Sic igitur ab eo tempore quinquaginta dies numerando usque ad diem Pentecostes, Spiritum sanctum datum esse ipso die Dominico, certum est.

(a) Exod. 34.

(b) Epiph. in Panar. bar. 51.

CCXXXV. Tanto cælitus misso illi potiti munere ceperunt loqui (inquit Lucas c) variis linguis, prout Spiritus Sanctus dabit eloqui illis. Hæc audiebant Judæi agentes Hierosolymis ex omni natione, inquit, quæ sub cælo est. Licet hæc videatur hyperbole; tamen auctore Philone, (d) qui his temporibus vivebat, Judæos non in Palestina tantum, sed in Asia, Africa, & Europa magno numero habitare consuevisse exploratissimum est. Verum ex omnibus quindecim tantum numerat nationes, nimirum Parthos, Medos, Elamitas, habitantes Mesopotamiam, Judeam, & Cappadociam, Pontum, Asiam, Phrygiam, Pamphiliam, Ægyptum, Libes, Cyrenenses, Romanos, Cretenses, & Arabes. Cum vero Judæos inter prædictos æque recensere esse admiratos, quod ipsorum loquerentur lingua: plane significat Galilæos diversa a Judæis uti lingua consuevisse: unde & ancillam ostiariam merito apparet dixisse olim Petro: Galilæus es: nam & loquela tua manifestum te facit. Sententia fuit Chrysostomi (e) tot linguarum locutiones impartitas fuisse Apostolis, quot erant Hierosolymis externæ nationes quæ eos loquentes audirent; & si plures fuissent, plures etiam accepturos fuisse; ac denique cum dispersi sunt per orbem terrarum, lingua omnium gentium ad quas profecti fuissent, esse locutos.

(d) Phil. lib. contra Elac. & lib. de leg. ad Caium.

(e) Hanc citat etiam Glic. in Annal.

CCXXXVI. Quod vero spectat ad linguarum genera quæ essent in orbe terrarum: Clemens Alexandrinus (f) recitat testimonium scriptorum Gentilium, qui non aliunde quam ex Judæorum libris linguas septuaginta quinque fuisse testentur, cum ait: Ephemus autem & multi alii historici, & gentes & linguas dicunt septuagintaquinque, cum audissent vocem Moysi dicentis: Erant autem omnes anime ex Jacob septuaginta-

(f) Clem. Alex. lib. 1. Strom.

quinque, quæ descenderunt in Ægyptum. Videntur autem ex vera ratione, lingua seu dialecti, ut vocant, & sermones generales, esse septuagintaduæ, ut nostra tradunt Scriptura, Fiunt autem alia per communionem duarum, vel trium, vel etiam plurium dialectorum, &c. Quod vero ex divinis Scripturis id se deducere Clemens testatur, aliam plane rationem inesse videtur Augustinus, (g) qui septuaginta duas linguas fuisse putat: Quod, inquit, ex illis tribus hominibus Noe filiis septuaginta tres, vel potius (ut ratio declaratur est) septuaginta due gentes totidemque lingue per terras esse ceperunt, quæ crescendo, & insulas impleverunt, auctus est autem & numerus gentium multo amplius quam linguarum. Nam & in Africa barbaras gentes in una lingua plurimas novimus. Hæc Augustinus. Ante ipsum eadem Epiphanius, (h) eademque ratione, cum ait, Septuagintaduovi tunc turrim edificabant, quando in septuagintaduas linguas ex una confusi sunt. Pacianus (i) vero cum numerat centum viginti linguas, respectum habuisse videtur ad numerum eorum qui simul in una (k) domo fuerant congregati, super quos omnes putatur descendisse Spiritus Sanctus: quasi velit non omnes illos omnia, affectos esse linguarum genera, sed singulos singulas.

(g) August. de civit. Dei lib. 16. c. 6. & 11.

(h) Epiph. lib. de mens. & pond.

(i) Pacian. ad Symon. epist. 2.

(k) Act. 12.

Sed hæc communi interpretum sententia rejiciuntur: sic enim linguarum donum accepisse constat Apostolos, ut qui vis eorum linguis omnibus loqueretur, non (ut aliqui existimant) uno ex illis in lingua loquente, omnes qui audirent, licet essent diversarum linguarum, intelligerent. Cum possint multa ad hanc firmandam sententiam adduci, unius modo Gregorii (l) Nazianzeni testimonium afferam, acturus præsertim de eadem re alibi inferius. Hæc enim ait: Audiebant autem. Verum hic paululum consistite; atque addubita, quomodo distinguenda sit oratio. Textus enim nonnullam ambiguitatem habet, puncto dirimendam. Utrum enim audiebant sua quisque dialecto, ita ut verbi gratia, vox quidem una resonaret, cæterum, multa audirentur, sic videlicet pulsato ac perstrepente aere, pluribusque vocibus (ut magis perspicue dicam) ex una voce effectis? An potius in hoc verbo, Audiebant, punctum statuendum est, atque hæc verba, Loquebantur suis linguis, cum his quæ sequuntur jungenda sunt, ut sic legatur: Loquentes linguis, propriis scilicet audientium, hoc est externis? qui sensus mihi magis arripit. Nam si priorem modum sequar, eorum potius qui audiebant, quam qui verba faciebant, hoc miraculum fuerit; at juxta posteriorem sensum, eorum qui loquebantur, qui etiam temulentie insimulan-

CCXXXVII

(l) Greg. Naz. orat. in die Pentecostes.

Quomodo loquebantur linguis.